

Streszczenie

„Wiedeńczyk” w Krakowie. Życie i twórczość Ludwika Szczepańskiego

Słowa-klucze: Młoda Polska, Kraków, Wiedeń, pogranicze polsko-austriackie, poezja, modernizm, dekadentyzm, nowoczesne dziennikarstwo, fotografia prasowa, mediumizm, świadome macierzyństwo

Celem rozprawy było przybliżenie sylwetki Ludwika Szczepańskiego (1872-1954) – zapomnianego poety epoki Młodej Polski, twórcy krakowskiego „Życia” (1897), jednego z prekursorów nowoczesnego polskiego dziennikarstwa, a także założyciela dwu krakowskich stowarzyszeń: Towarzystwa Krzewienia Świadomego Macierzyństwa i Reformy Obyczajów oraz Towarzystwa Metapsychicznego.

Szczepański urodził się w Krakowie. Jako ośmiolatek zamieszkał wraz z rodzicami w Wiedniu, gdzie jego ojciec – literat i dziennikarz Alfred Szczepański – objął posadę sekretarza generalnego Länderbank.

Stolica Austro-Węgier odegrała w biografii Ludwika Szczepańskiego rolę kluczową: ukształtowała go jako twórcę nowoczesnego, o ponadnarodowej tożsamości artystycznej (cytując jednego z austriackich recenzentów jego tomików poetyckich – jako „dobrego [prawdziwego] Europejczyka, któremu tylko przypadkowo zdarzyło się tworzyć w języku polskim”). Konieczność funkcjonowania na co dzień w niemieckiej przestrzeni językowej spowodowała, że stał się on twórcą bilingwalnym, balansującym na pograniczu kultur polskiej i austriackiej (taki punkt widzenia jest literaturoznawstwu polskiemu całkowicie obcy).

Mimo fascynacji Wiedniem, postanowił Szczepański związać swe losy z Krakowem. W latach 1891-1893 studiował nauki prawne na Uniwersytecie Jagiellońskim, które kontynuował wprawdzie w Wiedniu, lecz w roku 1897 powrócił pod Wawel (znany już czytelnikom jako „nowoczesny” poeta), by rozpocząć wydawanie modernistycznego tygodnika literacko-artystyczno-społecznego „Życie”. Pokolenie przyjaciół jego ojca przyczepiło mu wówczas łatkę „wiedeńczyka”.

Określenie to miało charakter ironiczny i oznaczało „nowoczesnego dziwaka”, przywożąc go do konserwatywnego Krakowa nowe, zachodnioeuropejskie prądy. Do tego właśnie miana nawiązuje tytuł dysertacji.

Praca stanowi próbę syntetycznego spojrzenia na ogromny dorobek literacko-dziennikarski Szczepańskiego. W sześciu rozdziałach omówione zostały kolejno: jego krakowskie korzenie i wiedeńskie powiązania (rozdział „*Vaterland: Galizien*”), czasy studenckie, wybór ścieżki zawodowej (między poetycką a dziennikarską) oraz pierwsze przedsięwzięcie wydawnicze – tygodnik „*Życie*” (*Między Wiedniem a Krakowem*), nieopracowane dotąd wydawnictwa prasowe „*Ilustracja Polska*” i „*Nowiny dla Wszystkich*”, organizacja pierwszej polskiej wystawy fotograficznej, a także ćwierć wieku pracy dziennikarskiej w „*Ilustrowanym Kurierze Codziennym*” (*Dziennikarz nowoczesny*), trzy powieści: *W naszej letniej stolicy*, *Zakopanem...*, *Król powietrza i Przewrót* (*Pisarz minorum gentium*), utworzenie w Krakowie i aktywna działalność w Towarzystwie Krzewienia Świadomego Macierzyństwa i Reformy Obyczajów oraz w Towarzystwie Metapsychicznym (*Walka postępu z zabobonem*), wojenna tułaczka i ostatnie lata życia (*Ostatnie 15 lat*).

Postać Ludwika Szczepańskiego nie doczekała się jak dotąd monografii. Z wyjątkiem pewnych epizodów z życia nadal jest to *persona incognita*. Przedłożona rozprawa ma za zadanie ocalić od zapomnienia twórcę wielce zasłużonego dla polskiej literatury i żurnalistyki, a także dla Krakowa.